

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2052

[Total No. of Pages : 2

[4702]-161

M.A.

PALI (Paper - I.1)

History of Pali Language and Literature

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Instructions to the candidates :-

1) All questions are compulsory.

सूचना:- सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Who was Buddhaghosā? Discuss his contribution in the Pāli commentaries.

[16]

बुद्धघोष कोण होता? पाली अट्टकथांविषयीच्या त्यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

OR / किंवा

Give a detailed account the life and works of Dhammapāla.

धम्मपालांच्या जीवन व कार्याविषयी सविस्तर माहिती द्या.

Q2) What do you mean by Dhammasangani? Discuss the subject matter and the importance of Dhammasangani in Abhidhamma literature. [16]

तुमच्या मते धम्मसंगिणी म्हणजे काय अभिधम्म साहित्यातील धम्मसंगिणीची विषय वस्तू व महत्त्व यांची चर्चा करा.

OR / किंवा

What is the meaning of Pātimokkha? Discuss the subject matter of Pātimokkha.

पातीमोक्ख म्हणजे काय? पातीमोक्खाची विषय वस्तूची चर्चा करा.

Q3) What is the meaning of Sāmaññaphala? Describe the subject matter of Sāmaññaphala Sutta. [16]

सामञ्जफल म्हणजे काय? सामञ्जफल सूताची विषय वस्तूचे वर्णन करा.

P.T.O.

OR / किंवा

Write an essay on grammatical schools in Pāli language.

पाली भाषेतील व्याकरण शाळेवर निबंध लिहा.

Q4) Throw light on the homeland of the Pāli language and its development stages.

[16]

पाली साहित्याचा उगम व मूळ प्रदेशापासून झालेला विकास यांवर प्रकाश टाका.

OR / किंवा

Discuss the structure of Majjhima Nikāya.

मज्झिमनिकायाच्या रचनेविषयी चर्चा करा.

Q5) Evaluate critically any two of the following :

[16]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर चिकित्सक टीप लिहा.

- Mahāvamsa महावंस
- Telakafāhagāthā तेलकटाहगाथा
- Parivāra परिवार
- Dhammapada धम्मपद

Total No. of Questions : 3 + 3]

SEAT No. :

P2053

[Total No. of Pages : 4

[4702]-162

M.A. (Semester - I)

PALI (Paper - I.1)

**Dhammapada and Suttanipata
(Sutta Literature)**

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Instructions to the candidates :-

Use separate answer book for Part A and B.

सूचना: भाग अ व ब साठी स्वतंत्र उत्तरपत्रिकांचा वापर करावा.

**PART - A
(Dhammapada)**

Q1) Translate into English or Marathi (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) सेखो पथविं विचेस्सति, यमलोकञ्च इमं सदेवकं।
सेखो धम्मपदं सुदेसितं, कुसलो पुप्फमिव पचेस्सति॥
फेणूपमं कायमिमं विदित्वा, मरीचिधम्मं अभिसम्बुधानो।
छेत्वान मारस्स पपुप्फकानि, अदस्सनं मच्चुराजस्स गच्छे॥
पुप्फानि हेव पचिनन्तं, ब्यासत्तमनसं नरं।
सुत्तं गामं महोघोव, मच्चु आदाय गच्छति॥
पुप्फानि हेव पचिनन्तं, ब्यासत्तमनसं नरं।
अतित्तञ्जेव कामेसु, अन्तको कुरुते वसं॥
यथापि भमरो पुप्फं, वण्णगन्धमहेठयं।
पलेति रसमादाय, एवं गामे मुनी चरे॥
- 2) यो बालो मञ्जति बाल्यं, पण्डितो वापि तेन सो।
बालो च पण्डितमानी, स वे “बालो”ति वुच्चति॥
यावजीवम्पि चे बालो, पण्डितं पयिरुपासति।
न सो धम्मं विजानाति, दब्बी सूपरसं यथा॥
मुहुत्तमपि चे विञ्जू, पण्डितं पयिरुपासति।
खिप्पं धम्मं विजानाति, जिव्हा सूपरसं यथा॥
चरन्ति बाला दुम्मेधा, अमित्तेनेव अत्तना॥
करोन्ता पापकं कम्मं, यं होति कटुकप्फलं॥
न तं कम्मं कतं साधु, यं कत्वा अनुत्पत्ति।
यस्स अस्सुमुखो रोदं, विपाकं पटिसेवति॥

P.T.O.

- 3) वारिजोव थले खित्तो, ओकमोकतउब्भतो।
 परिफन्दतिदं चित्तं, मारधेय्यं पहातवे॥
 दुन्निग्गहस्स लहनो, यत्थकामनिपातिनो।
 चित्तस्स दमथो साधु, चित्तं दन्तं सुखावहं॥
 सुदुद्दसं सुनिपुणं, यत्थकामनिपातिनं।
 चित्तं रक्खेथ मेधावी, चित्तं गुत्तं सुखावहं॥
 दूरङ्गमं एकचरं, असरीरं गुहासयं।
 ये चित्तं संयमेस्सन्ति, मोक्खन्ति मारबन्धना॥
 अनवट्टितचित्तस्स, सद्धम्मं अविजानतो।
 परिप्लवपसादस्स, पज्जा न परिपूरति॥

Q2) Explain with reference to context (Any Four) :

[20]

संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) अचिरं वतयं कायो, पथविं अधिसेस्सति। छुद्धो अपेतविज्जाणो, निरत्थं व कलिङ्गरं॥
- 2) पमादमनुयुज्जन्ति, बाला दुम्मेधिनो जना। अप्पमादञ्च मेधावी, धनं सेट्ठं व रक्खति॥
- 3) अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिदहिस्सति । अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति॥
- 4) अप्पमादरतो भिक्खु, पमादे भयदास्सि वा। संयोजनं अणुं थूलं, डहं अग्गीव गच्छति॥
- 5) न हि वेरेन वेरानि, सम्मन्तीध कुदाचनं। अवेरेन च सम्मन्ति, एस धम्मो सनन्तनो॥
- 6) मुहुत्तमपि चे विज्जू, पण्डितं पयिरुपासति। खिप्पं धम्मं विजानाति, जिब्हा सूपरसं यथा॥

Q3) Answer any one of the following question.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा ?

Write a detailed essay on Bālvagga?

बालवग्गावर सविस्तर निबंध लिहा.

OR / किंवा

Explain in detail about structure and style of Dhammapada?

धम्मपदाच्या शैली व विषयवस्तू बद्दल सविस्तर लिहा.

PART - B
(Suttanipāta)

Q1) Translate into English or Marathi (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) “कस्सको पटिजानासि, न च पस्साम ते कसिं।
कसिं नो पुच्छितो ब्रूहि, यथा जानेमु ते कसिं”॥
“सद्धा बीजं तपो वुट्ठि, पज्जा मे युगनङ्गलं।
हिरी ईसा मनो योत्तं, सति मे फालपाचनं॥
“कायगुत्तो वचीगुत्तो, आहारे उदरे यतो।
सच्चं करोमि निदानं, सोरच्चं मे पमोचनं॥
“वीरियं मे धुरधोरय्हं, योगक्खेमाधिवाहनं।
गच्छति अनिवत्तन्तं, यत्थ गन्त्वा न सोचति॥
“एवमेसा कसी कट्ठा, सा होति अमतप्फला।
एतं कसिं कसित्वान, सब्बदुक्खा पमुच्चती”ति॥
- 2) एवं मे सुतं – एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सावत्थिं पिण्डाय पाविसि। तेन खो पन समयेन अग्गिकभारद्वाजस्स ब्राह्मणस्स निवेसने अग्गि पज्जलितो होति आहुति पग्गहिता। अथ खो भगवा सावत्थियं सपदानं पिण्डाय चरमानो येन अग्गिकभारद्वाजस्स ब्राह्मणस्स निवेसनं तेनुपसङ्गमि। अद्दसा खो अग्गिकभारद्वाजो ब्राह्मणो भगवन्तं दूरतोव आगच्छन्तं। दिस्वान भगवन्तं एतदवोच-“तत्रेव, मुण्डक; तत्रेव, समणक; तत्रेव, वसलक तिट्ठाही”ति।
एवं वुत्ते, भगवा अग्गिकभारद्वाजं ब्राह्मणं एतदवोच – “जानासि पन त्वं, ब्राह्मण, वसलं वा वसलकरणे वा धम्मं”ति? “न ख्वाहं, भो गोतम, जानामि वसलं वा वसलकरणे वा धम्मं; साधु मे भवं गोतमो तथा धम्मं देसेतु, यथाहं जानेय्यं वसलं वा वसलकरणे वा धम्मं”ति। “तेन हि, ब्राह्मण, सुणाहि, साधुकं मनसि करोहि; भासिस्सामी”ति।
- 3) “अब्रह्मचरियं परिवज्जयेय्य, अङ्गारकासुं जलितं व विञ्जू।
असम्भुणन्तो पन ब्रह्मचरियं, परस्स दारं न अतिक्कमेय्य॥
“सभग्गतो वा परिसग्गतो वा, एकस्स वेको न मुसा भणेय्य।
न भाणये भणतं नानुजञ्जा, सब्बं अभूतं परिवज्जयेय्य॥
“मज्जच्च पानं न समाचरेय्य, धम्मं इमं रोचये यो गहट्ठो।
न पायये पिवतं नानुजञ्जा, उम्मादनन्तं इति नं विदित्वा॥
“मदा हि पापानि करोन्ति बाला, कारेन्ति चञ्जेपि जने पमत्ते।
एतं अपुञ्जायतनं विवज्जये, उम्मादनं मोहनं बालकन्तं॥
“पाणं न हने न चादिन्नमादिये, मुसा न भासे न च मज्जपो सिया ।
अब्रह्मचरिया विरमेय्य मेथुना, रत्तिं न भुञ्जेय्य विकालभोजनं॥

Q2) Explain with reference to context (Any Four) :

[20]

संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “धम्मेन मातापितरो भरेय्य, पयोजये धम्मिकं सो वणिज्जं। एतं गिही वत्तयमप्पमत्तो, सयम्पभे नाम उपेत्ति देवे”ति॥
- 2) “रूपा च सद्दा च रसा च गन्धा, फस्सा च ये सम्मदयन्ति सत्ते। एतेसु धम्मेसु विनेय्य छन्दं, कालेन सो पविसे पातरासं॥
- 3) “अज्झायककुले जाता, ब्राह्मणा मन्तबन्धवा। ते च पापेसु कम्मेसु, अभिण्हमुपदिस्सरे॥
- 4) “कायगुत्तो वचीगुत्तो, आहारे उदरे यतो। सच्चं करोमि निदानं, सोरच्चं मे पमोचनं॥
- 5) आरद्धवीरियो परमत्थपत्तिया, अलीनचित्तो अकुसीतवुत्ति। ळ्हनिक्कमो थामबलूपपन्नो, एको चरे खग्गविसाणकप्पो॥
- 6) आरद्धवीरियो परमत्थपत्तिया, अलीनचित्तो अकुसीतवुत्ति। दळ्हनिक्कमो थामबलूपपन्नो, एको चरे खग्गविसाणकप्पो॥

Q3) Answer any one of the following question.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर लिहा ?

Explain in detail about structure and style of Suttanipāta?

सुत्तनिपाता च्या शैली व विषयवस्तू बद्दल सविस्तर लिहा.

OR / किंवा

Write in detail about the definition of bhikkhu and householders as given in the Dhammika sutta?

धम्मिक सुत्ता आधारे भिक्खु व गृहस्थ यांच्या सविस्तर व्याख्या लिहा ?

[4702]-163
M.A. (Semester - I)
PALI (Paper - I.3)
Vinaya Literature (Bodhikathā)

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Q1) Translate into English or Marathi (Any Two) :

[20]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) “सेले यथा पब्बतमुद्धनिट्टितो। यथापि पस्से जनतं समन्ततो।
तथूपमं धम्ममयं सुमेध। पासादमारुह्य समन्तचक्खु।
सोकावतिण्णं जनतमपेतसोको। अवेक्खस्सु जातिजराभिभूतं।।
“उट्ठेहि वीर विजितसङ्गाम। सत्थवाह अणण विचर लोके।
देसस्सु भगवा धम्मं। अज्जातारो भविस्सन्ती”ति।।
- 2) अथ खो भगवा तदवसेसे भिक्खू नीहारभत्तो धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि। यं तयो भिक्खू पिण्डाय चरित्वा आहरन्ति, तेन छब्बग्गो यापेति। अथ खो आयस्मतो च महानामस्स आयस्मतो च अस्सजिस्स भगवता धम्मिया कथाय ओवदियमानानं अनुसासियमानानं विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि-यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं त निरोधधम्मन्ति। ते दिट्ठधम्मा पत्तधम्मा विदितधम्मा परियोगळ्हधम्मा तिण्णविचिकिच्छा विगतकथं कथा वेसारज्जप्पत्ता अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं- “लभेय्याम मयं, भन्ते, भगवतो सन्तिके पब्बज्जं, लभेय्याम उपसम्पद”न्ति। “एथ भिक्खवो”ति भगवा अवोच - “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया”ति। साव तेसं आयस्मन्तानं उपसम्पदा अहोसि।
- 3) तेन खो पन समयेन भिक्खू नानादिसा नानाजनपदा पब्बजापेक्खे च उपसम्पदापेक्खे च आनेन्ति-भगवा ने पब्बाजेस्सति उपसम्पादेस्सतीति। तत्थ भिक्खू चेव किलमन्ति पब्बजापेक्खा च उपसम्पदापेक्खा च । अथ खो भगवतो रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि- “एतरहि खो भिक्खू नानादिसा नानाजनपदा पब्बजापेक्खे च उपसम्पदापेक्खे च आनेन्ति - भगवा ने पब्बजेस्सति उपसम्पादेस्सतीति । तत्थ भिक्खू चेव किलमन्ति पब्बजापेक्खा च उपसम्पदापेक्खा च। यंनूनाहं भिक्खून् अनुजानेय्यं - तुम्हेव दानि, भिक्खवे, तासु तासु जिसासु तेसु तेसु जनपदेसु पब्बाजेथ उपसम्पादेथा”ति।

P.T.O.

Q2) Explain with reference to context (**Any Four**) :

[20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) व्देमे, भिक्खवे, अन्ता पब्बजितेन न सेवितब्बा ।
- 2) “विप्पसन्नानि खो ते, आवुसो, इन्द्रियानि, परिसुद्धो छविवण्णो परियोदातो ।
- 3) “कस्स नु खो अहं पठमं धम्मं देसेय्यं? को इमं धम्मं खिप्पमेव आजानिस्सती”ति?
- 4) “बद्धोसि सब्बपासेहि, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
महाबन्धनबद्धोसि, न मे समण मोक्खसी”ति ॥
- 5) “अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि तीहि सरणगमनेहि पब्बज्जं उपसम्पद”न्ति ।
- 6) “स्वाक्खातो धम्मो, चरथ ब्रह्मचरियं सम्मा दुक्खस्स अन्तकिरियाया”ति ।

Q3) Answer **any two** of the following questions.

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- 1) Write a detailed essay on uruvelapātihāriyakathā
उरुवेलपाटिहारियकथा या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.
- 2) Write a detailed essay on pañcavaggiyakathā.
पञ्चवगियकथा या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

Q4) Write a detailed note. (**Any Two**)

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

- 1) बिम्बिसारसमागमकथा
- 2) बोधिकथा
- 3) महवगियवत्थु
- 4) मारकथा

[4702]-164

M.A. (Semester - I)

PALI (Compulsory)

Milindapañho : Bāhirakatha to Nibbānavagga
(2008 Pattern) (Paper - 1.4)

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Instructions to the candidates :-

Attempt all the questions.

सूचना: सर्व प्रश्न सोडवा.

Q1) Translate the following passages into English or Marathi (Any Two) : [16]

कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- a) अथ खो मिलिन्दो राजा आयस्मन्तं नागसेनं एतदवोच “सचे, भन्ते नागसेन, पुगगलो नूपलब्भति, को चरहि तुम्हाकं चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारं देति, को तं परिभुञ्जति, को सीलं रक्खति, को भावनमनुयुञ्जति, को मग्गफलनिब्बानानि सच्छिकरोति, को पाणं हनति, को अदित्रं आदियति, को कामेसुमिच्छाचारं चरित, को मुसा भणति, को मज्जं पिवति, को पञ्चानन्तरियकम्मं करोति, तस्मा नत्थि कुसलं, नत्थि अकुसलं नत्थि कुसलाकुसलानं कम्मानं कत्ता वा कारेता वा, नत्थि सुकतदुक्कटानं कम्मानं फलं विपाको, सचे, भन्ते नागसेन, यो तुम्हे मारेति, नत्थि तस्सापि पाणातिपातो, तुम्हाकम्पि, भन्ते नागसेन, तत्थि आचरियो, नत्थि उपज्झायो, नत्थि उपसम्पदा ।
- b) अथ खो मिलिन्दस्स रज्जो एतदहोसि “पण्डितो खो अयं भिक्खु पटिबलो मया सद्धिं सल्लपितुं, बहुकानि च मे ठानानि पुच्छितब्बानि भविस्सन्ति, याव अपुच्छितानि येव तानि ठानानि भविस्सन्ति, अथ सूरियो अत्थं गमिस्सति, यंनूनाहं स्वे अन्तेपुरे सल्लपेय्यन्”ति। अथ खो राजा देवमन्तियं एतदवोच “तेन हि, त्वं देवमन्तिय, भदन्तस्स आरोचेय्यासि ‘स्वे अन्तेपुरे रज्जा सद्धिं सल्लापो भविस्सती’”ति। इदं वत्वा मिलिन्दो राजा उट्टयासना थेरं नागसेनं आपुच्छित्वा रथं अभिरूहित्वा “नागसेनो नागसेनो”ति सज्झायं करोन्तो पक्कामि । अथ खो देवमन्तियो आयस्मन्तं नागसेनं एतदवोच “राजा, भन्ते, मिलिन्दो एवमाह ‘स्वे अन्तेपुरे रज्जा सद्धिं सल्लापो भविस्सती’”ति. “सुट्टू” ति थेरो अब्भानुमोदि ।
- c) “ओपम्मं करोही”ति। “यथा, महाराज, कोचिदेव पुरिसो अज्जतरस्स पुरिसस्स अम्बं अवहरेय्य, तमेनं अम्बसामिको गहेत्वा रज्जो दस्सेय्य ‘इमिना देव पुरिसेन मय्हं अम्बा अवहटा’ति, सो एवं वदेय्य ‘नाहं, देव, इमस्स अम्बे अवहरामि, अज्जे ते अम्बा, ये इमिना रोपिता, अज्जे ते अम्बा, ये मया अवहटा, नाहं दण्डप्पत्तो’ति। किं नु खो सो, महाराज, पुरिसो दण्डप्पत्तो भवेय्या”ति? “आम, भन्ते, दण्डप्पत्तो भवेय्या”ति। “केन कारणेना”ति? “किञ्चापि सो एवं वदेय्य, पुरिमं, भन्ते, अम्बं अप्पच्चक्खाय पच्छिमेन अम्बेन सोपुरिसो दण्डप्पत्तो भवेय्या”ति। “एवमेव खो, महाराज, इमिना नामरूपेन कम्मं करोति सोभनं वा पापकं वा, तेन कम्मेन अज्जं नामरूपं पटिसन्दहति।

P.T.O.

- d) अतीते किर कस्सपस्स भगवतो सासने वत्तमाने गङ्गाय समीपे एकस्मिं आवासे महाभिक्षुसङ्घो पटिवसति, तत्थ वत्तसीलसम्पन्ना भिक्षु पातोव उट्ठाय यट्ठिसम्मज्जनियो आदाय बुद्धगुणे आवज्जेन्ता अङ्गणं सम्मज्जित्वा कचवरब्यूहं करोन्ति। अथेको भिक्षु एकं सामणेरं “एहि सामणेर, इमं कचवरं छुट्टेही”ति आह, सो असुणन्तो विय गच्छति, सो दुतियम्पि ... पे ... ततियम्पि आमन्तियमानो असुणन्तो विय गच्छतेव। ततो सो भिक्षु “दुब्बचो वतायं सामणरो” ति कुट्ठो सम्मज्जनिदण्डेन पहारं अदासि । ततो सो रोदन्तो भयेन कचवरं छुट्टेन्तो “इमिना कचवरछुट्टुनपुञ्जकम्मेन यावाहं निब्बानं पापुणामि, एत्थन्तरे निब्बत्तनिब्बत्तट्टाने मज्झन्हिकसूरियो विय महेसक्खो महातेजो भवेय्यन्ति।

Q2) Explain any four with reference to context. [16]

कोणतेही चार ससंदर्भ स्पष्ट करा.

- ते सङ्घिनो गणिनो गणाचरियका जाता यस्सिनो तित्थकरा साधुसम्मता बहुजनस्स, गच्छ त्वं महाराज, ते प्हं पुच्छस्सु, कद्धं पटिविनयस्सू’ति।
- “इमिना कचवरछुट्टुनपुञ्जकम्मेन यावाहं निब्बानं पापुणामि एत्थन्तरे निब्बत्तनिब्बत्तट्टाने मज्झन्हिकसूरियो”
- “कस्सेसा, देवमन्तिय, महती परिसा’ति?
- “सुणन्तु मे भोन्तो पञ्चसता योनका असीतिसहस्सा च भिक्षू, अयं नागसेनो एवमाह ‘न हेत्थ पुगगलो उपलब्भती’ति, कल्लं नु खो तदभिनन्दितुन्’ति।
- “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं।
- कालञ्च पटिकङ्कामि, निब्बिसं भतको यथा ।

Q3) Write a detail notes on : (Any One) : [16]

सविस्तर टिपा लिहा. (कोणतिही एक)

- सीललक्खणपञ्चो
- फस्सादिविनिब्भजनपञ्चो

Q4) Write a critical explanation (Any One) : [16]

खालिल सजांचि चिकित्सक रस ग्रहण करा. (कोणतिही एक)

- “वेदनापञ्चो”
- “भवन्तसङ्घारजायमानपञ्चो”

Q5) Write short notes on : (Any Two) [16]

खालिल पैकि कोणत्याही दोहोंवर संक्षिप्त टिपा लिहा.

- “ओपम्मं करोही”
- “मिलिन्दपञ्च” या पुस्तकाचा अभ्यास करण्याचे महत्व
- भन्ते नागसेन आणि राजा मिलिन्द यांचा संवाद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2056

[Total No. of Pages : 2

[4702]-261
M.A. (Semester - II)
PALI (Paper - II.1)
Pali Grammar, Translation and Composition
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Instructions to the candidates :

1) *All questions are compulsory.*

सूचना: सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) *Each question carries equal marks.*

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

Q1) Explain the following aphorisms with illustrations (Any Four) : [16]

पुढील सूत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतीही चार)

1) क्वचासवणं लुत्ते ।	5) क्वचि पचि पतिस्स
2) यमेदन्तस्सादेसो।	6) रक्खत्थान इच्छितं
3) अत्थो अक्खरसज्जातो।	7) सामिस्मिं छट्ठी ।
4) सब्बो चन्ति।	

Q2) Explain the following *saṃdhi* forms by quoting appropriate rules. (Any Four): [16]

योग्य सूत्रांचा निर्देश करून पुढील संधी स्पष्ट करा. (कोणतेही चार)

1) सद्धीध	5) तं करोति
2) छळायतनं	6) अब्भुदीरयि
3) एवज्झि	7) पगेव
4) स्वागतं	

Q3) A) Write short notes on (Any Two) : [8]

कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा.

- 1) दीघ
- 2) पकतिरूप
- 3) आगम

B) Explain in brief the *byañjana-saṃdhi* or the *āgama-saṃdhi*. [8]

व्यञ्जन-संधी किंवा आगम-संधी थोडक्यात स्पष्ट करा.

P.T.O.

Q4) Answer in detail any one of the following :

[16]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या.

1) Write an essay on *apādāna kāraka*.

अपदान कारकावर निबंध लिहा.

2) Write an essay on the *Kaccāyana* grammar.

कच्चायन व्याकरणावर निबंध लिहा.

Q5) A) Write a Pāli essay on any one of the following :

[8]

खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर पालीमध्ये निबंध लिहा.

1) भारते बुद्धधम्मस्स पुनरुद्धारो

2) आचरियो बुद्धदत्तो

3) मम पियो नेता

B) Translate any one of the following :

[8]

खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे भाषांतर करा.

1) नत्थि विज्जासमं मित्तं, न च ब्याधिसमो रिपु।
न च अत्तसमं पेमं, न च कम्मसमं बलं ॥
यावजीवम्पि पि चे बालो, पण्डितं पयिरूपासति ।
न सो धम्मं विजानाति, दब्बि सूपरसं यथा ॥
मुहुत्तमपि चे विञ्जू, पण्डितं पयिरूपासति ।
खिण्णं धम्मं विजानाति, जिह्वा सूपरसं यथा ॥

2) धननासं मनोतापं, घरे दुच्चरितानि च ।
वञ्चनञ्च अवमानं, पण्डितो न पकासये ॥
तगरञ्च पलासेन, यो नरो उपनय्हति ।
पत्ता पि सुरभि वायन्ति, एवं धीरूपसेवना ॥
चज दुज्जनसंसग्गं, भज साधुसमागमं ।
कर पुञ्जमहोरत्तिं, सर निच्चमनिच्चतं ॥

[4702]-262
M.A. (Semester - II)
PALI
Sutta Literature (Paper - 2.2)
Samyutta Nikāya & Aṅguttara Nikāya

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Q1) Translate into English or Marathi any One from each section. **[16]**
प्रत्येक विभागातील कोणत्याही एकाचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

PART - A

- A) “अविज्जाय त्वेव असेसविरागनिरोधा सङ्खारनिरोधो; सङ्खारनिरोधा विज्जाणनिरोधो; विज्जाणनिरोधा नामरूपनिरोधो; नामरूपनिरोधा सळायतननिरोधो; सळायतननिरोधा फस्सनिरोधो; फस्सनिरोधा वेदनानिरोधो; वेदनानिरोधा तण्हानिरोधो; तण्हानिरोधा उपादाननिरोधो; उपादाननिरोधा भवनिरोधो; भवनिरोधा जातिनिरोधो; जातिनिरोधा जराकरणं सोकपरिदेवदुक्खदोमनस्सुपायासा निरुज्झन्ति । एवमेतस्स केवलस्स दुक्खक्खन्धस्स निरोधो होती”ति। इदमवोच भगवा। अत्तमना ते भिक्खू भगवतो भासितं अभिनन्दन्ति।
- B) “इमे, भिक्खवे, चत्तारो आहारा किंनिदाना किंसमुदया किंजातिका किंपभवा? इमे चत्तारो आहारा तण्हानिदाना तण्हासमुदया तण्हाजातिका तण्हापभवा। तण्हा चायं, भिक्खवे, किंनिदाना किंसमुदया किंजातिका किंपभवा? तण्हा वेदनानिदाना वेदनासमुदया वेदनाजातिका वेदनापभवा । वेदना चायं, भिक्खवे, किंनिदाना किंसमुदया किंजातिका किंपभवा? वेदना फस्सनिदाना फस्ससमुदया फस्सजातिका फस्सपभवा। फस्सो चायं, भिक्खवे, किंनिदानो किंसमुदयो किंजातिको किंपभवो?

PART - B

- A) एकं समयं आयस्मा आनन्दो वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं। अथ खो अभयो च लिच्छवि पण्डितकुमारको च लिच्छवि येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्गमिसु; उपसङ्गमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु। एकमन्तं निसिन्नो खो अभयो लिच्छवि आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच— “निगण्ठो, भन्ते, नाटपुत्तो [नाथपुत्तो](सी. पी.) सव्वज्जू सव्वदस्सावी अपरिसेसं जाणदस्सनं पटिजानाति— ‘चरतो च मे तिट्ठतो च सुत्तस्स च जागरस्स च सततं समितं जाणदस्सनं पच्चुपट्ठित’न्ति। सो पुराणानं कम्मनं तपसा व्यन्तीभावं पञ्जपेति नवानं कम्मनं अकरणा सेतुघातं।

- B) “अच्छरियं, भन्ते, अब्भुतं, भन्तेसना भविस्सतिन चेव नाम सधम्मक्कं !, न च परधम्मापसादना । आयतनेव धम्मदेसना, अत्थो च वुत्तो, अत्ता च अनुपनीतो। तुम्हे, भन्ते आनन्द, रागस्स पहानाय धम्मं देसेथ, दोसस्स मोहस्स पहानाय धम्मं देसेथ। तुम्हाकं, भन्ते आनन्द, धम्मो स्वाक्खातो। तुम्हे, भन्ते आनन्द, रागस्स पहानाय पटिपन्ना, दोसस्स मोहस्स पहानाय पटिपन्ना। तुम्हे, भन्ते लोके सुप्पटिपन्ना। तुम्हाकं, भन्ते आनन्द रागो पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्थुकतो अनभावङ्गतो आयतिं अनुप्पादधम्मो, तुम्हाकं दोसो पहीनो तुम्हाकं मोहो पहीनो उच्छिन्नमूलो तालावत्थुकतो अनभावङ्गतो आयतिं अनुप्पादधम्मो। तुम्हे लोके सुकता ।

Q2) Explain with reference to context any two from each section. [16]

प्रत्येक विभागातील कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा.

PART - A

- A) ‘किम्हि नु खो सति जरामरणं होति, किंपच्चया जरामरणं’न्ति ?
- B) कतमा च, भिक्खवे, तण्हा ?
- C) किं नु खो, भो गोतम, सयंकतं सुखदुक्खं’न्ति ?

PART - B

- A) कतमा च, सेखा पज्जा ?
- B) तीणि गन्धजातानि, येसं अनुवातयेव गन्धो गच्छति, नो पटिवातं।
- C) “इति खो, आनन्द, कम्मं खेत्तं, विज्जाणं बीजं, तण्हा स्नेहो।

Q3) Write a detailed note on any One of the following : [16]

खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा.

पटिच्चसमुत्तपाद

OR / किंवा

संयुत्तनिकाय

Q4) Write a note on cūlanikāsutta

[16]

चूलणिकासुत्तावर टीप लिहा.

OR / किंवा

Write a note on Vipassīsutta

विपस्सीसुत्तावर टीप लिहा.

Q5) Write a short note on any one from each section.

[16]

प्रत्येक विभागातील कोणत्याही एकावर संक्षिप्त टीप लिहा.

PART - A

A) अविज्जा

B) फस्स

PART - B

A) निवेसकसुत्त

B) आजीवकसुत्त

[4702]-263

M.A. (Semester - II)

PALI (Paper - II.3)

VINAYAPITAK (Cullavagga)

Kammakhandaka and Bhikkhunikkhandhaka

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Instructions to the candidates :-

Use separate answer book for Part A and B.

सूचना: भाग अ व ब साठी स्वतंत्र उत्तरपत्रिकांचा वापर करावा.

PART - A

(Kammakhandaka)

Q1) Translate into English or Marathi (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायायाति। सो तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य – असम्भोगं सङ्घेन। एसा जत्ति। “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायायाति। सो तं दिट्ठिं पटिनिस्सज्जति। सङ्घो अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति – असम्भोगं सङ्घेन। यस्सायस्मतो खमति अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण-असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।
- 2) एवम्पि खो अरिट्टो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामासा अभिनिविस्स वोहरति – “एवंब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति। यतो च खो ते भिक्खू येन नासक्खिसु अरिट्टं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतुं, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्गं सन्निपातापेत्वा अरिट्टं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं पटिपुच्छि – “सच्चं किर ते, अरिट्ट, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति? “ एवंब्या खो अहं, भन्ते, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति।

P.T.O.

- 3) तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अरिट्टस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति – “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति। अस्सोसुं खो सम्बहुला भिक्खू अरिट्टस्स नाम किर भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं – “तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति। अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्टो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्गमिसु। उपसङ्गमित्वा अरिट्टं भिक्खुं गद्धबाधिपुब्बं एतदवोचुं – “सच्चं किर ते, आवुसो अरिट्ट, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं-तथाहं भगवता धम्म देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति? “एवंब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया”ति।

Q2) Explain with reference to context (Any Four) :

[20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च।
- 2) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्गो, नियस्सकम्मं करेय्य ।
- 3) “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।
- 4) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च।
- 5) ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति।
- 6) इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मञ्च होति, विनयकम्मञ्च, सुवूपसन्तञ्च।

Q3) Answer any one of the following question.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा ?

Write a detailed essay on Pabbajaniyakamma?

पब्बाजनीयकम्मं या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

OR / किंवा

Write in detail about Kammakhandaka?

कम्मखन्धकं या विषयी सविस्तर उत्तर लिहा.

PART - B

(Bhikkhunikkhanda)

Q4) Translate into English or Marathi (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकायपि ब्यूहेपि सिङ्गाटकेपि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खिपित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा आपत्तिं पटिकरोन्ति। मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, रत्तिं विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती”ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेत्वा। यो पटिग्गहेत्वा, आपत्तिं दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेत्वा”न्ति। भिक्खुनियो न जानन्ति - “एवं आपत्तिं पटिग्गहेत्वा”ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुहि भिक्खुनीनं आचिक्खित्तुं - ‘एवं आपत्तिं पटिग्गहेत्वा’”ति। तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं कम्मं न करियति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं कम्मं कातु”न्ति। अथ खो भिक्खुनं एतदहोसि - “केन नु खो भिक्खुनीनं कम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं कातु”न्ति।
- 2) अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन सावत्थि तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि। तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति - अप्पेव नाम अम्हेसु सारजेय्यन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चित्वा। यो ओसिञ्चिय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातु”न्ति। अथ खो भिक्खुनं एतदहोसि - “किं नु खो दण्डकम्मं कातब्ब”न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनिसङ्गेन कातब्बो”ति।
- 3) तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवादं गच्छन्ति। मनुस्सा तथेव उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति - “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती”ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। “न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तब्बो। गच्छेय्युं चे, आपत्तिं दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे तस्सो भिक्खुनियो ओवादं गन्तुं। एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो - ‘भिक्खुनिसङ्गे, अय्य, भिक्खुसङ्गस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्गमनञ्च याचति; लभतु किर, अय्य, भिक्खुनिसङ्गे ओवादूपसङ्गमन’न्ति। तेन भिक्खुना पातिमोक्खुहेसको उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो।

Q5) Explain with reference to context (Any Four) :

[20]

संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो”ति। सो सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो मच्छिकासण्डं गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपतिं खमापेतुं।
- 2) ‘अहं, भन्ते, सङ्गेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ति।

- 3) “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं।
- 4) “अपरेहिपि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मंअधम्मकम्मञ्च होति, अविनयकम्मञ्च, दुवूपसन्तञ्च।
- 5) “त्तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य।

Q6) Answer **any one** of the following question.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा ?

Critically appreciate Atthagarudhamma?

अट्टगुरुधम्मा चिकित्सक रसग्रहण करा.

OR / किंवा

Write a detailed essay on Bhikkhuni upasampada?

भिक्खुनीउपसम्पदा या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2059

[Total No. of Pages : 2

[4702]-264
M.A. (Semester - II)
PALI (Compulsory) (Paper - 2.4)
Visuddhimagga : Silaniddesa - Chapter - I
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Note : Attempt all the questions.

सूचना : सर्व प्रश्न सोडवा.

Q1) Translate the following passages into English or Marathi. (**Any Two**) : [16]

कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा.

- 1) जटाति तण्हाय जालिनिया एतं अधिवचनं । सा हि रूपादीसु आरम्मणेषु हेट्टुपरियवसेन पुनप्पुनं उप्पज्जनतो संसिब्बनट्टेन वेळुगुम्बादीनं साखाजालसङ्घाता जटा वियाति जटा, सा पनेसा सकपरिक्खारपरपरिक्खारेसु सकात्तभावपरात्तभावेसु अज्झत्तिकायतनबाहिरायतनेसु च उप्पज्जनतो अन्तो जटा बहिजटाति वुच्चति । ताय एवं उप्पज्जमानाय जटाय जटिता पजा । यथा नाम वेळुगुम्बजटादीहि वेळुदयो, एवं ताय तण्हाजटाय सब्बापि अयं सत्तनिकायसङ्घाता पजा जटिता विनद्धा, संसिब्बिताति अत्थो । यस्मा च एवं जटिता । तं तं गोतम पुच्छामीति तस्मा तं पुच्छामि ।
- 2) तत्थ पठमा जातिपज्जा, दुतिया विपस्सनापज्जा, ततिया सब्बकिच्चपरिणायिका पारिहारिकपज्जा । संसारे भयं इक्खतीति भिक्खु । सो इमं विजटये जटन्ति सो इमिना च सीलेन इमिना च चित्तसीसेन निद्विद्वसमाधिना इमाय च तिविधाय पज्जाय इमिना च आतापेनाति छहि धम्महि समन्नागतो भिक्खु । सेय्यथापि नाम पुरिसो पथवियं पतिट्ठाय सुनिसितं सत्थं उक्खिपित्वा महन्तं वेळुगुम्बं विजटेय्य, एवमेव सीलपथवियं पतिट्ठाय समाधिसिलायं सुनिसितं विपस्सनापज्जासत्थं वीरियबलपग्गाहितेन पारिहारिकपज्जाहत्थेन उक्खिपित्वा सब्बम्पि तं अत्तनो सन्ताने पतितं तण्हाजटं विजटेय्य सञ्छिन्देय्य सम्पदालेय्य ।
- 3) योध सेवति दुस्सीले, सीलवन्ते न सेवति । वत्थुवीतिक्रमे दोसं, न पस्सति अविद्वसु । मिच्छासङ्कप्पबहुलो, इन्द्रियानि न रक्खति । एवरूपस्स वे सीलं, जायते हानभागियं । यो पनत्तमनो होति, सीलसम्पत्तिया इध । कम्मट्टानानुयोगहि, न उप्पादेति मानसं । तुट्टस्स सीलमत्तेन, अघटन्तस्स उत्तरि । तस्स तं ठितिभागियं, सीलं भवति भिक्खुनो । सम्पन्नसीलो घटति, समाधत्थाय यो पन । विसेसभागियं सीलं, होति एतस्स भिक्खुनो । अतुट्टो सीलमत्तेन, निब्बिदं योनयुज्जति । होति निब्बेधभागियं, सीलमेतस्स भिक्खुनोति ।

P.T.O.

- 4) अथा हि नीलपीतादिभेदेन अनेकधा भिन्नस्सापि रूपायतनस्स सनिदस्सनत्तं लक्खणं, नीलादिभेदेन भिन्नस्सापि सनिदस्सन भावानतिक्रमनतो । तथा सीलस्स चेतनादिभेदेन अनेकधा भिन्नस्सापि यदेतं कायकम्मादीनं समाधानवसेन कुसलानञ्च धम्मानं पतिट्टानवसेन वुत्तं सीलनं, तदेव लक्खणं, चेतनादिभेदेन भिन्नस्सापि समाधानपतिट्टानभावानतिक्रमनतो । एवं लक्खणस्स पनस्स दुस्सील्यविद्धंसनता, अनवज्जगुणो तथा. किच्चसम्पत्तिथेन, रसो नाम पवुच्चति. तस्मा इदं सीलं नाम किच्चट्टेन रसेन दुस्सील्यविद्धंसनरसं, सम्पत्तिथेन रसेन अनवज्जरसन्ति ।

Q2) Explain Any Four with reference to context. [16]

कोणतेही चार ससंदर्भ स्पष्ट करा.

- 1) एवं तेधातुकं जटेट्वा ठितं जटं को विजटयेय, विजटेतुं को समत्थोति पुच्छति ।
- 2) “किं सीलन्ति चेतना सीलं, चेतसिकं सीलं, संवरो सीलं, अवीतिक्रमो सीलन्ति ।
- 3) कुहनातिादीसु अयं पाळि, “तत्थ कतमा कुहना ?
- 4) इमिस्सा पन पाळिया एवमत्थो वेदितब्बो । कुहननिहेसे ताव लाभसक्कारसिलोकसन्निस्सितस्साति ।
- 5) “आचारगोचरसम्पन्नो”ति अत्थि आचारो, अत्थि अनाचारो ।
- 6) तत्रायं आदितो पट्टाय अनुपुब्बपदवण्णनाय सद्धिं विनिच्छयकथा ।

Q3) Write a detail notes on : (Any One) [16]

सविस्तर टिपा लिहा. (कोणतिही एक)

- 1) सिलस्सलक्खणरसपच्चुपट्टानपदट्टान
- 2) वाचसिक अनाचार

Q4) Write a critical explanation : (Any One) [16]

खालिल सजांचे चिकित्सक रस ग्रहण करा : (कोणतिही एक)

- 1) “आचारगोचरसम्पन्नो”
- 2) “न निमित्तग्गाही, नानुब्यञ्जनग्गाही”

Q5) Discuss the verse in detail : (Any One) [16]

खालिल पैकि कोणत्याही एका गाथेवर सविस्तर चर्चा करा.

- 1) “तं तं गोतम पुच्छामि, को इमं विजटये जटन्ति”
- 2) “सोतानं संवरं ब्रूमि, पज्जायेते पिधिय्यरेति”

[4702]-361

M.A. (Semester - III)

PALI (Paper - III.1) (Sutta Literature)

Digha Nikaya and Majjhima Nikaya

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Use separate answer book for part A and B

भाग अ व ब साठी स्वतंत्र उत्तरपत्रिकांचा वापर करावा.

Part - A

(Digha Nikaya)

Q1) Translate into English or Marathi. (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) अथ खो भगवा तेसं भिक्खून् इमं सङ्घियधम्मं विदित्वा येन मण्डलमाळो तेनुपसङ्गमि; उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि । निसज्ज खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि - “कायनुत्थ, भिक्खवे, एतरहि कथाय सन्निसिन्ना सन्नपतिता, का च पन वो अन्तराकथा विप्पकता”ति? एवं वुत्ते ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं - “इध, भन्ते, अम्हाकं रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्टितानं मण्डलमाळे सन्निसिन्नानं सन्नपतितानं अयं सङ्घियधम्मो उदपादि - ‘अच्छरियं, आवुसो, अब्भुतं, आवुसो, यावञ्चिदं तेन भगवता जानता पस्सता अरहता सम्मासम्बुद्धेन सत्तानं नानाधिमुत्तिकता सुप्पटिविदिता । अयञ्चि सुप्पियो परिब्बाजको अनेकपरियायेन बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्गस्स अवण्णं भासति; सुप्पियस्स पन परिब्बाजकस्स अन्तेवासी ब्रह्मदत्तो माणवो अनेकपरियायेन बुद्धस्स वण्णं भासति, धम्मस्स वण्णं भासति, सङ्गस्स वण्णं भासति । इतिहमे उभो आचरियन्तेवासी अञ्जमञ्जस्स उजुविपच्चनीकवादा भगवन्तं पिट्टितो पिट्टितो अनुबन्धा होन्ति भिक्खुसङ्गञ्चा’ति । अयं खो नो, भन्ते, अन्तराकथा विप्पकता, अथ भगवा अनुप्पत्तो’ति ।
- 2) “यथा वा पनेके भोन्तो समणब्राह्मणा सद्दादेय्यानि भोजनानि भुञ्जित्वा ते एवरूपं सन्निधिकारपरिभोगं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथिदं - अन्नसन्निधिं पानसन्निधिं वत्थसन्निधिं यानसन्निधिं सयनसन्निधिं गन्धसन्निधिं आमिससन्निधिं इति वा इति एवरूपा सन्निधिकारपरिभोगा पटिविरतो समणो गोतमो’ति - इति वा हि, भिक्खवे, पुथुज्जनो तथागतस्स वण्णं वदमानो वदेय्य । “यथा वा पनेके भोन्तो समणब्राह्मणा सद्दादेय्यानि भोजनानि भुञ्जित्वा ते एवरूपं विसूकदस्सनं अनुयुत्ता विहरन्ति, सेय्यथिदं - नच्चं गीतं वादितं पेक्खं अक्खानं पाणिस्सरं वेताळं कुम्भथूणं सोभनकं चण्डालं वंसं धोवनं हत्थियुद्धं अस्सयुद्धं महिसयुद्धं उसभयुद्धं अजयुद्धं मेण्डयुद्धं कुक्कुटयुद्धं वट्टकयुद्धं दण्डयुद्धं मुट्टियुद्धं निब्बुद्धं उय्योधिकं बलग्गं सेनाव्यूहं अनीकदस्सनं इति वा इति एवरूपा विसूकदस्सना पटिविरतो समणो गोतमो’ति-इति वा हि, भिक्खवे, पुथुज्जनो तथागतस्स वण्णं वदमानो वदेय्य ।

P.T.O.

- 3) अञ्जतरोपि खो राजामच्चो राजानं मागधं अजातसत्तुं वेदेहिपुत्तं एतदवोच - “अयं, देव, पकुधो कच्चायनो सङ्गी चेव गणी च गणाचरियो च जातो यसस्सी तित्थकरो साधुसम्मतो बहुजनस्स रत्तञ्जू चिरपब्बजितो अद्भगतो वयोअनुप्पतो । तं देवो पकुधं कच्चायनं पयिरुपासतु । अप्पेव नाम देवस्स पकुधं कच्चायनं पयिरुपासतो चित्तं पसीदेय्या”ति । एवं वुत्ते, राजा मागधो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तं तुण्ही अहोसि । अञ्जतरोपि खो राजामच्चो राजानं मागधं अजातसत्तुं वेदेहिपुत्तं एतदवोच - “अयं, देव, सञ्चयो बेलट्टपुत्तो सङ्गी चेव गणी च गणाचरियो च जातो यसस्सी तित्थकरो साधुसम्मतो बहुजनस्स रत्तञ्जू चिरपब्बजितो अद्भगतो वयोअनुप्पतो । तं देवो सञ्चयं बेलट्टपुत्तं पयिरुपासतु । अप्पेव नाम देवस्स सञ्चयं बेलट्टपुत्तं पयिरुपासतो चित्तं पसीदेय्या”ति । एवं वुत्ते, राजा मागधो अजातसत्तु वेदेहिपुत्तो तुण्ही अहोसि ।

Q2) Explain with reference to context. (Any Four) [20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “मा भायि, महाराज, मा भायि, महाराज । न तं देव, वञ्चेमि; न तं देव, पलम्भामि; न तं, देव, पच्चत्थिकानं देमि ।
- 2) “अब्रह्मचरियं पहाय ब्रह्मचारी होति आराचारी विरतो मेथुना गामधम्मा । इदम्पिस्स होति सीलस्मिं ।
- 3) तुलाकूटकंसकूटमानकूटा पटिविरतो समणो गोतमो ।
- 4) “सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सस्सतवादा, सस्सतं अत्तानञ्च लोकञ्च पञ्जपेन्ति चतूहि वत्थूहि.
- 5) “सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा अमराविक्खेपिका, तत्थ तत्थ पञ्हं पुट्टा समाना वाचाविक्खेपं आपज्जन्ति अमराविक्खेपं चतूहि वत्थूहि ।
- 6) “इमेहि खो ते, भिक्खवे समणब्राह्मणा दिट्ठधम्मनिब्बानवादा सतो सत्तस्स परमदिट्ठधम्मनिब्बानं पञ्जपेन्ति पञ्चहि वत्थूहि ।

Q3) Answer any one of the following question. [10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा?

- 1) Give the Definition of Brahmajāl sutta? Explain in detail Amarāvīkhep vāda?

ब्रह्मजाल सुत्ताची व्याख्या लिहा ? अमराविक्खेप वाद स्पष्ट करा.

OR / किंवा

- 2) Explain the theory of Ucccheda vāda?

उच्छेद वादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

Part - B

(Majjhima Nikaya)

Q4) Translate into English or Marathi. (Any Two) :

[10]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) एवं मे सुतं-एकं समयं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि - “भिक्खवो”ति । “भदन्ते”ति ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच-“सब्बासवसंवरपरियायं वो, भिक्खवे, देसेस्सामि । तं सुणाथ, साधुकं मनसि करोथ, भासिस्सामी”ति । “एवं, भन्ते”ति खो ते भिक्खू भगवतो पच्चस्सोसुं । भगवा एतदवोच - “जानतो अहं, भिक्खवे, पस्सतो आसवानं खयं वदामि, नो अजानतो नो अपस्सतो । किञ्च, भिक्खवे, जानतो किञ्च पस्सतो आसवानं खयं वदामि? योनिसो च मनसिकारं अयोनिसो च मनसिकारं । अयोनिसो, भिक्खवे, मनसिकरोतो अनुप्पन्ना चेव आसवा उप्पज्जन्ति, उप्पन्ना च आसवा पवड्ढन्ति; योनिसो च खो, भिक्खवे, मनसिकरोतो अनुप्पन्ना चेव आसवा न उप्पज्जन्ति, उप्पन्ना च आसवा पहीयन्ति ।
- 2) “इधाहं, भिक्खवे, भुत्तावी अस्सं पवारितो परिपुण्णो परियोसितो सुहितो यावदत्थो; सिया च मे पिण्डपातो अतिरेकधम्मो छड्ढनीयधम्मो । अथ द्वे भिक्खू आगच्छेय्युं जिघच्छादुब्बल्य-परेता । त्याहं एवं वदेय्यं-‘अहं खोम्हि, भिक्खवे, भुत्तावी पवारितो परिपुण्णो परियोसितो सुहितो यावदत्थो; अत्थि च मे अयं पिण्डपातो अतिरेकधम्मो छड्ढनीयधम्मो । सचे आकड्ढथ, भुज्जथ, नो चे तुम्हे भुज्जिस्सथ इदानाहं अप्पहरिते वा छड्ढेस्सामि, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेस्समी’ति । तत्रेकस्स भिक्खुनो एवमस्स-‘भगवा खो भुत्तावी पवारितो परिपुण्णो परियोसितो सुहितो यावदत्थो; अत्थि चायं भगवतो पिण्डपातो अतिरेकधम्मो छड्ढनीयधम्मो । सचे मयं न भुज्जिस्साम, इदानि भगवा अप्पहरिते वा छड्ढेस्सति, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेस्सति’ । वुत्तं खो पनेतं भगवता - ‘धम्मदायादा मे, भिक्खवे, भवथ, मा आमिसदायादा’ति । आमिसज्जतरं खो पनेतं, यदिदं पिण्डपातो यनूनाहं इमं पिण्डपातं अभुज्जित्वा इमिनाव जिघच्छादुब्बल्येन एवं इमं रत्तिन्दिवं वीतिनामेय्य’न्ति ।
- 3) “कथञ्च पन, भिक्खवे, भिक्खु वेदनासु वेदानुपस्सी विहरति? इध, भिक्खवे, भिक्खु सुखं वा वेदनं वेदयमाने ‘सुखं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; दुक्खं वा वेदनं वेदयमानो ‘दुक्खं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; अदुक्खमसुखं वा वेदनं वेदयमानो ‘अदुक्खमसुखं वेदनं वेदयामी, ति पजानाति; सामिसं वा सुखं वेदनं वेदयमानो ‘सामिसं सुखं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; निरामिसं वा सुखं वेदनं वेदयमानो ‘निरामिसं सुखं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; सामिसं वा दुक्खं वेदनं वेदयमानो ‘सामिसं दुक्खं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; निरामिसं वा दुक्खं वेदनं वेदयमानो ‘निरामिसं दुक्खं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; सामिसं वा अदुक्खमसुखं वेदनं वेदयमानो सामिसं अदुक्खमसुखं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; निरामिसं वा अदुक्खमसुखं वेदनं वेदयमानो ‘निरामिसं अदुक्खमसुखं वेदनं वेदयामी’ति पजानाति; इति अज्झत्तं वा वेदनासु वेदानुपस्सी विहरति, बहिद्दा वा वेदनासु वेदानुपस्सी विहरति, अज्झत्तबहिद्दा वा वेदनासु वेदानुपस्सी विहरति; समुदयधम्मानुपस्सी वा वेदनासु विहरति, वयधम्मानुपस्सी वा वेदनासु विहरति, समुदयवयधम्मानुपस्सी वा वेदनासु विहरति.

Q5) Explain with reference to context. (Any Four)

[20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “कतमञ्च, भिक्खवे, दुक्खं अरियसच्चं?
- 2) “सा खो पनेसा, भिक्खवे, तण्हा कत्थ पहीयमाना पहीयति, कत्थ निरुज्झमाना निरुज्झति?
- 3) इध, भिक्खवे, भिक्खु विविच्चेव कामेहि विविच्च अकुसलेहि धम्मेहि सवितक्कं सविचारं विवेकजं पीतिसुखं पठमं ज्ञानं उपसम्पज्ज विहरति ।
- 4) हेतु अयं पच्चयो येनिमेसं द्वित्रं पुग्गलानं साङ्गणानंयेव सतं एको हीनपुरिसो अक्खायति, एको सेट्टपुरिसो अक्खायति ।
- 5) ‘स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिट्टिको अकालिको एहिपस्सिको ओपनेय्यिको पच्चतं वेदितब्बो विज्जूही’ति; सङ्गे अवेच्चप्पसादेन समन्नागतो होति

Q6) Answer any one of the following question.

[10]

खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा?

- 1) Explain in detail about structure and style of sabbāsava sutta?

सब्बासवसुत्ता च्या शैली व विषयवस्तू बद्दल सविस्तर लिहा.

OR / किंवा

- 2) Explain in detail the concept of sati in Satipatthāna sutta?

सति ही संकल्पना सतिपट्टान सुत्ताद्वारे स्पष्ट करा?

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2061

[Total No. of Pages : 2

[4702]-362

M.A. (Semester - III)

PALI (VINAYA LITERATURE)

Paper - III.2 : Bhikkhupātimokkha

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Q1) Translate into English or Marathi with explanatory notes of underlined words. (Any Two) : [20]

अधोरेखित शब्दांवर सविस्तर टीपा लिहून इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) “यो पन भिक्खु भिक्खुं दुट्ठो दोसो अप्पतीतो अञ्जभागियस्स अधिकरणस्स किञ्चिदेसं लेसमत्तं उपादाय पाराजिकेन धम्मेन अनुद्धंसेय्य – ‘अप्पेव नाम नं इमम्हा ब्रह्मचरिया चावेय्य’न्ति । ततो अपरेन समयेन समनुग्गाहीयमानो वा असमनुग्गाहीयमानो वा अञ्जभागियञ्चेव तं अधिकरणं होति कोचिदेसो लेसमत्तो उपादिन्नो, भिक्खु च दोसं पतिट्ठाति, सङ्घादिसेसो”ति ।
- 2) “निट्ठितचीवरस्मिं भिक्खुना उब्भतस्मिं कथिने भिक्खुनो पनेव अकालचीवरं उप्पज्जेय्य, आकङ्खमानेन भिक्खुना पटिग्गहेतब्बं । पटिग्गहेत्वा खिप्पमेव कारेतब्बं । नोचस्स पारिपूरि, मासपरमं तेन भिक्खुना तं चीवरं निक्खिपितब्बं ऊनस्स पारिपूरिया सतिया पच्चासाय । ततो चे उत्तरि निक्खिपेय्य, सतियापि पच्चासाय, निस्सग्गियं पाचित्तिय”न्ति ।
- 3) “न हेव खो पन पटिच्छन्नं आसनं होति नालं कम्मनियं, अलञ्च खो होति मातुगामं दुट्ठुल्लाहि वाचाहि ओभासितुं । यो पन भिक्खु तथारूपे आसने मातुगामेन सद्धिं एको एकाय रहो निसज्जं कप्पेय्य, तमेनं सद्धेय्यवचसा उपासिका दिस्वा द्विन्नं धम्मानं अञ्जतरेन वदेय्य-सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । निसज्जं भिक्खु पटिजानमानो द्विन्नं धम्मानं अञ्जतरेन कारेतब्बो-सङ्घादिसेसेन वा पाचित्तियेन वा । येन वा सा सद्धेय्यवचसा उपासिका वदेय्य तेन सो भिक्खु कारेतब्बो । अयम्पि धम्मो अनियतो”ति ।

P.T.O.

Q2) Explain with reference to context (Any four) : [20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) “यो पन भिक्खु मातुगामेन सहसेय्यं कप्पेय्य पाचित्तिय”न्ति ।
- 2) “सुप्पटिच्छन्नो अन्तरघरे गमिस्सामीति सिक्खा करणीया”ति ।
- 3) “यो पन भिक्खू मातुगामस्स उत्तरिच्छप्पञ्चवाचाहि धम्मं देसेय्य, पाचित्तिय”न्ति ।
- 4) “सपदानं पिण्डपातं भुञ्जिस्सामीति सिक्खा करणीया”ति ।
- 5) ‘अपसक्क ताव, भगिनि, याव भिक्खू भुञ्जन्ती’ति ।
- 6) “ओक्खित्तचक्खु अन्तरघरे निसीदिस्सामीति सिक्खा करणीया”ति ।

Q3) Answer any two of the following question. [20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- 1) Write a detailed essay on Pārājikā.
सङ्घादिसेस या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.
- 2) Define the term 'Saṅghādisesa' and explain its subject matter.
पातिमोक्ख या शब्दाची व्याख्या लिहा व त्याची विषयवस्तू स्पष्ट करा.

Q4) Write a detailed note (Any Two) : [20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

- 1) पाटिदेसनीयकण्डं
- 2) चीवरवग्गो
- 3) सेखिय
- 4) अनियत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2062

[Total No. of Pages : 2

[4702]-363

M.A. (Semester - III)

PALI (Compulsory)

PA - 3.3 : Abhidhammatthasaṅgaho

Abhidhamma Literature

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Instruction to the candidates :-

Attempt all the questions.

सर्व प्रश्न सोडवा.

Q1) Explain in detail Any One of the following term : [16]

खालिल संज्ञेचे सविस्तर अर्थ स्पष्ट करा. (कोणतीही एक)

- 1) “सोभनचेतसिकसम्पयोगनयो” या संज्ञेचे सविस्तर अर्थ स्पष्ट करा.
- 2) “निब्बानभेदो” या संज्ञेचे सविस्तर अर्थ स्पष्ट करा.

Q2) Write detail notes on Any One : [16]

सविस्तर टिपा लिहा : (कोणतीही एक)

- 1) रूपसमुद्देशो
- 2) अरूपावचरचित्तं

Q3) Write short notes on Any Two : [16]

संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन)

- 1) अकुसलचित्तं
- 2) लोकुत्तरचित्तं
- 3) कलापयोजना

P.T.O.

Q4) Write detail notes on Any One :

[16]

सविस्तर टिपा लिहा. (कोणतेही एक)

- 1) कामावचरसोभनचित्तसङ्गहनयो
- 2) रूपपवत्तिक्रमो

Q5) Explain critically the following Any Two :

[16]

खालिल प्रश्नांचे चिकित्सक रस ग्रहण करा : (कोणतेही दोन)

- 1) अभिधम्मत्थसङ्गहो या विषयाचा अभ्यास करण्याचे महत्व काय आहे ?
- 2) चित्ताचे 89 व 121 प्रकार.
- 3) अकुसलचेतसिकं

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2063

[Total No. of Pages : 2

[4702]-364
M.A. (Semester - III)
PALI (Paper - III.6)
Buddhism and Indian Philosophy

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Instructions to the candidates :

- सूचना:
- 1) *Attempt all questions.*
सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) *All questions carry equal marks.*
सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) *Figures to right indicate full marks.*
उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Answer **any one** of the following in 500 words. **[16]**

पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

- a) Bring out the salient features of Vedic culture.
वैदिक संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

OR / किंवा

- b) Elaborate the Buddhist theory of Anattā in detail.
बौद्धांची अनत्तेविषयीची उपपत्ती विशद करा.

Q2) Answer **any one** of the following in 500 words : **[16]**

पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

- a) Elaborate the philosophy of Lokāyata.
लोकायतांचे (चार्वाक)तत्त्वज्ञान विशद करा.

OR / किंवा

- b) Elaborate Gautama Buddha's criticism on caste system
गौतमबुद्धांची जाती-व्यवस्थेवरील टीका विशद करा.

P.T.O.

Q3) Answer any one of the following in 500 words : **[16]**

पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

a) Discuss the nature of Aśtāṅgikamārga

अष्टांगिक मार्गाचे स्वरूप विशद करा.

OR / किंवा

b) Discuss the nature of Sāṃkhyā's satkāryavāda

सांख्यांनी सांगितलेल्या सत्कार्यवादावर चर्चा करा.

Q4) Answer any one of the following in 500 words : **[16]**

पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

a) Elaborate naiyayikas classification of Pramāṇa

नैयायिकांनी केलेले प्रमाणांचे वर्गीकरण विशद करा.

OR / किंवा

b) Elaborate the nature and kinds of Pratyakṣa according to Dharmakīrti

धर्मकीर्तिनी सांगितलेले प्रत्यक्षाचे स्वरूप आणि प्रकार विशद करा.

Q5) Answer any one of the following in 500 words : **[16]**

पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा.

a) Explain the nature of pratītyasamutapāda

प्रतीत्यसमुत्पादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

OR / किंवा

b) Explain the nature of Brahmavihāra

ब्रह्मविहाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

[4702]-461

M.A. (Semester - IV)

PALI (Paper - PA. IV.1)

Kāvya Literature

Telakatāhagāthā, Vuttodaya, Subodhālaṃkāra

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Q1) Translate into English or Marathi. (Any Five)

[20]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही पाच)

- 1) देय्यं तदप्पमपि यत्थ पसन्न चित्ता, दत्त्वा नरा फलमुळारतरं लभन्ते,
तं सब्बदा दसबलेनपि सुप्पसत्थं, सङ्गं नमस्सथ सदामितपुञ्जखेत्तं ।
- 2) तेजो बलेन महता रतनत्तयस्स, लोकत्तयं समधिगच्छति येन मोक्खं,
रक्खा न चत्थि च समा रतनत्तयस्स, तस्मा सदा भजथ तं रतनत्तयं भो ।
- 3) लंकिस्सरो परहितेकरतो निरासो, रत्तिम्पि जागररतो करुणाधिवासो,
लोकं विबोधयति लोकहिताय कामं, धम्मं समाचरथ जागरियानुयुत्ता ।
- 4) रुद्धोपि सो रथवरस्सगजाधिपेहि, योधेहि चापि सबलेहि च सायुधेहि,
लोकं विवंचिय सदा मरणूसभो सो, कामं निहन्ति भुवनत्तय सालि दण्डं ।
- 5) भो मारुतेन महता विहतो पदीपो, खिप्पं विनास मुखमेति महप्पभोपि,
लोके तथा मरणचण्ड समीरणेन, खिप्पं विनस्सति नरायुमहा पदीपो ।
- 6) रामज्जुनप्पभूति भूपति पुंगवा च, सूरा पुरे रणमुखे विजितारि सङ्गा,
तेपीह चण्ड मरणोघ निमुग्गदेहा, नासं गता जगति के मरणा पमुत्ता ?
- 7) लंकिस्सरो जयतु वारणराजगामी, भोगिन्दभोग रुचिरायत पीण बाहु,
साधुपचारनिरतो गुणसन्निवासो, धम्मे ठितो वीगतकोधमदावलेपो ।
- 8) यो सब्बलोकमहितो करुणाधिवासो, मोक्खाकरो रविकुलम्बर पुण्ण चन्दो,
जेय्योदधिं सुविपुलं सकलं विबुद्धो, लोकुत्तमं नमथ तं सिरसा मुनिन्दं ।
- 9) सोपानमालममलं तिदसालयस्स, संसार सागरसमुत्तरणाय सेतुं,
सब्बागतीभय विवज्जित खेम मगं, धम्मं नमस्सथ सदा मुनिना पणीतं ।
- 10) सल्लवं भो सुनिसितं हृदये निमुग्गं, दोसत्तयं विविधपापमलेन लित्तं,
नानाविधब्यसनभाजनमप्पसन्नं, पञ्जामयेन बलिसेन निराकरोथ ।

Q2) Explain with reference to context (**Any Four**)

[20]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- 1) रोगातुरेसु करुणा न जरातुरेसु, खिड्डापरेसु सुकुमारकुमारकेसु,
लोकं सदा हनति मच्चु महागजिन्दो, दवानलो वनमिवावरतं असेसं ।
- 2) खित्तो यथा नभसि केनचिदेव लेडु, भूमिं समापत्ति भारतया खणेन ।
- 3) रन्त्वा सदा पियतरे दिवि देवरज्जे, नम्हा चवन्ति विबुधा अपि खीणपुञ्जा,
- 4) लोके न मच्चुसममत्थि भयं नरानंन व्याधिदुक्खसममत्थि च किंचि दुक्खं,
एवं विरूपकरणं न जरासमानंमोहेन भो रतिमुपेति तथापि देहे ।
- 5) भो फेणपिण्डसदिसो विद्य सारहीनो, मीळ्हालयो विद्य सदा पटिकूलगन्धो ।
- 6) संसारदुक्खमगणेय्य यथा मुनिन्दो, गम्भिरपारमित सागरमुत्तरित्वा ।

Q3) Answer **any two** of the following question.

[24]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- 1) Write a detailed essay on tilakkhaṇa.
तिलक्खण या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.
- 2) Define the term 'telakaṭahagāthā' and explain its subject matter.
तेलकटाहगाथा या शब्दाची व्याख्या लिहा व त्याची विषयवस्तू स्पष्ट करा.
- 3) Write a detailed note on mattāvuttiniddesa.
मत्तावुत्तिनिद्देस किंवा समवुत्तिनिद्देस यापैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर टीप लिहा.

Q4) Write a detailed note. (**Any Two**)

[16]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

- 1) सदामितपुञ्जखेतं
- 2) वुत्तोदय
- 3) जगदेकनाथो
- 4) सुबोधालंकार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2065

[Total No. of Pages : 2

[4702]-462

M.A. (Semester - IV)

PALI

**PA - 4.2 : Three Buddhist Councils & Spread of Buddhism:
With Special Reference to Mahāvamsa &
Samantapāsādikā**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks: 80

Q1) Explain **any four** of the following verses into Marathi/English with special reference to Mahāvamsa. [20]

महावंसाचा संदर्भ घेवून खालीलपैकी कोणत्याही चार गाथांचे स्पष्टीकरण करा.

- 1) उदयभद्र पुत्तो तं, घातेत्वा अनुरुद्धको ।
अनुरुद्धस्स पुत्तो तं, घातेत्वा मुण्डनामको ॥
- 2) अतीते दसमे वस्से, काळासोकस्स राजिनो ।
सम्बुद्धपरिनिब्बाना, एवं वस्ससतं अहु ॥
- 3) तदा वेसालिया भिक्खू, अनेका वज्जिपुत्तका ।
सिङ्गीलोणं द्रुङ्गुलञ्च, तथा गामन्तरम्मि च ॥
- 4) पञ्चनेत्तो जिनो पञ्च-चत्तालीससमा'समो ।
ठत्वा सब्बानि किच्चानि, कत्वा लोकस्स सब्बथा ॥
- 5) सत्तसतसहस्सानि, तेसु पामोक्खभिक्खवो ।
थेरो महाकस्सपोव, सङ्कत्थेरो तदा अहु ॥
- 6) लोकनाथे दसबले, सत्ताहपरिनिब्बुते ।
दुब्भासितं सुभदस्स, बुद्धस्स वचनं सरं ॥

Q2) Translate **any two** of the following passage into Marathi/English. [20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

- 1) भिक्खूनं निच्चभत्तं पट्टपेसि निग्रोधत्थेरे गतेनेव पसादेन । निग्रोधत्थेरोपि राजानं सपरिसं तीसु सरणेसु पञ्चसु च सीलेसु पतिट्ठापेत्वा बुद्धसासने पोथुज्जनिकेन पसादेन अचलप्पसादं कत्वा पतिट्ठापेसि । पुन राजा असोकारामं नाम महाविहारं कारेत्वा सट्ठिसहस्सानं भिक्खूनं निच्चभत्तं पट्टपेसि । सकलजम्बुदीपे चतुरासीतिया नगरसहस्सेस ।

P.T.O.

- 2) एकदिवसं किर राजा असोकारामे महादानं दत्त्वा सट्टिसहस्सभिक्षुसङ्घस्स मज्झे निसज्ज सङ्घं चतूहि पच्चयेहि पवारेत्वा इमं पज्जं पुच्छि - “भन्ते, भगवता देसितधम्मो नाम कित्तको होती”ति ? “अङ्गतो, महाराज, नवङ्गानि, खन्धतो चतुरासीतिधम्मखन्धसहस्सानी”ति ।
- 3) अमच्चा रज्जो आरोचेसुं - “निट्टितानि, देव, चतुरासीतिविहारसहस्सानी”ति । राजा नगरे भेरि चरापेसि - “इतो सत्तन्नं दिवसानं अच्चयेन विहारमहो भविस्सति । सब्बे अट्ट सीलङ्गानि समादियित्वा अन्तो नगरे च बहिनगरे च विहारमहं पटियादेन्तू”ति ।
- 4) अथ राजा सज्जातपेमो सबहुमानो “एतं सामणेरं पक्कोसथा”ति अमच्चे पेसेसि । “ते अतिचिरायन्ती”ति पुन द्वे तयो पेसेसि - “तुरितं आगच्छतू”ति । सामणोरो अत्तनो पकतिया एव अगमासि । राजा पतिरूपमासनं जत्त्वा “निसीदथा”ति आह । सो इतो चितो च विलोकेत्वा “नत्थि दानि अज्जे भिक्षू”ति समुस्सितसेतच्छत्तं राजपल्लङ्कं उपसङ्गमित्वा पत्तग्गहणत्थाय रज्जो आकारं दस्सेसि ।

Q3) Discuss the contribution of Mahākassapa in the first Buddhist Council with reference to Mahāvamsa. [20]

महावंसाचा संदर्भ घेवून प्रथम बौद्ध संगितीमधील महाकश्यपांचे योगदान यावर चर्चा करा.

OR / किंवा

What is the importance of *Tatiyadhammasaṅgīti* in Buddhism? State in brief.

बौद्ध धर्मात तृतीयधम्मसंगितीचे महत्त्व काय आहे ? संक्षिप्त चर्चा करा.

Q4) Write short notes on any four of the following : [20]

खालीलपैकी कोणत्याही चारवर संक्षिप्त टीप लिहा.

1) Contribution of Thera Upāli	थेर उपालीचे योगदान
2) Vamsa Literature	वंस साहित्य
3) Patham Samgiti	प्रथमधम्मसंगिती
4) Theri Samghamitra	थेरी संघमित्रा
5) Thera mahākassapa	थेर महाकश्यप
6) Dasavatthūni	दसवत्थूनि

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P2066

[Total No. of Pages : 3

[4702]-463
M.A. (Semester - IV)
Pāli (Paper - IV.3)
Abhidhamma Literature (Patthāna)

Time : 3 Hours]

[Marks: 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory*
सूचना: सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) *Each question carries equal marks.*
सर्व प्रश्न समान गुण आहेत.

Q1) Explain **any four** of the following passage into Marathi or English with special reference to Abhidhamma Literature (Patthāna). **[20]**

अभिधम्म पिटकातील पट्टानाशी संदर्भीत खालीलपैकी कोणत्याही चार वर मराठी किंवा इंग्रजीत उताऱ्यांचे स्पष्टीकरण करा.

- 1) पच्छाजाता चित्तचेतसिका धम्मा पुरेजातस्स इमस्स कायस्स पच्छाजातपच्चयेन पच्चयो ।
- 2) चक्खुन्द्रियं चक्खुविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं इन्द्रियपच्चयेन पच्चयो । सोतिन्द्रियं सोतविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं इन्द्रियपच्चयेन पच्चयो । घानिन्द्रियं घानविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं इन्द्रियपच्चयेन पच्चयो ।
- 3) ज्ञानज्ञानि ज्ञानसम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं ज्ञानपच्चयेन पच्चयो ।
- 4) रूपिनो धम्मा अरूपीनं धम्मानं विप्पयुत्तपच्चयेन पच्चयो । अरूपिनो धम्मा रूपीनं धम्मानं विप्पयुत्तपच्चयेन पच्चयो ।
- 5) चत्तारो खन्धा अरूपिनो अञ्जमञ्जं अत्थिपच्चयेन पच्चयो । चत्तारो महाभूता अञ्जमञ्जं अत्थिपच्चयेन पच्चयो । ओक्कन्तिकखणे नामरूपं अञ्जमञ्जं अत्थिपच्चयेन पच्चयो । चित्तचेतसिका धम्मा चित्तसमुद्धानानं रूपानं अत्थिपच्चयेन पच्चयो । महाभूता उपादारूपानं अत्थिपच्चयेन पच्चयो ।
- 6) कुसलाकुसलं कम्मं विपाकानं खन्धानं कटत्ता च रूपानं कम्मपच्चयेन पच्चयो । चेतना सम्पयुत्तकानं धम्मानं तंसमुद्धानानञ्च रूपानं कम्मपच्चयेन पच्चयो ।

P.T.O.

Q2) Translate **any two** of the following passage into English or Marathi. [20]

इंग्रजी किंवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- 1) पुरिमा पुरिमा कुसला धम्मा पच्छिमानं पच्छिमानं कुसलानं धम्मानं आसेवनपच्चयेन पच्चयो ।
पुरिमा पुरिमा अकुसला धम्मा पच्छिमानं पच्छिमानं अकुसलानं धम्मानं आसेवनपच्चयेन पच्चयो ।
पुरिमा पुरिमा किरियाव्याकता धम्मा पच्छिमानं पच्छिमानं किरियाव्याकतानं धम्मानं आसेवनपच्चयेन पच्चयो ।
- 2) चक्खायतनं चक्खुविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं पुरेजातपच्चयेन पच्चयो । सोतायतनं सोतविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं पुरेजातपच्चयेन पच्चयो । घानायतनं घानविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं पुरेजातपच्चयेन पच्चयो । जिह्वायतनं जिह्वाविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं पुरेजातपच्चयेन पच्चयो । कायायतनं कायविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं पुरेजातपच्चयेन पच्चयो ।
- 3) चत्तारो खन्धा अरूपिनो अञ्जमञ्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । चत्तारो महाभूता अञ्जमञ्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । ओक्कन्तिकखणे नामरूपं अञ्जमञ्जं सहजातपच्चयेन पच्चयो । चित्तचेतसिका धम्मा चित्तसमुद्धानानं रूपानं सहजातपच्चयेन पच्चयो । महाभूता उपादारूपानं सहजातपच्चयेन पच्चयो । रूपिनो धम्मा अरूपीनं धम्मानं किञ्चि काले कञ्चि कालं सहजातपच्चयेन पच्चयो, किञ्चि काले न सहजातपच्चयेन पच्चयो ।
- 4) कायविज्जाणधातु तंसम्पयुत्तका च धम्मा मनोधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं समनन्तरपच्चयेन पच्चयो । मनोधातु तंसम्पयुत्तका च धम्मा मनोविज्जाणधातुया तंसम्पयुत्तकानञ्च धम्मानं समनन्तरपच्चयेन पच्चयो ।

Q3) Explain the term paccayadhamma and paccupannadhamma and give in detail account of Samanantarapaccaya. [20]

पच्चयधम्म आणि पच्चुपन्नधम्मची व्याख्या स्पष्ट करा आणि समनन्तरपच्चयाचे सविस्तर वर्णन करा.

OR / किंवा

Discuss the structure of paṭṭhāna and its importance in the Abhidhamma literature.

अभिधम्म साहित्यातील पट्टानाची रचना आणि महत्त्व चर्चा करा.

Q4) Write an explanatory note on **any four** of the following :

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही चार वर स्पष्टीकरणात्मक टीप लिहा.

1) Rūpa khandha	रूपखन्ध
2) Nāma khandha	नामखन्ध
3) Āhārapaccayo	आहारपच्चयो
4) Pccayadhammā	पञ्चयधम्मा
5) Indriyapaccayo	इन्द्रियपच्चयो
6) Purejātapaccayo	पुरेजातपच्चयो

